

ઓટો ઓટો વાની

જી. 579

H.P.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુવર્તક ૨૧૫૪૩ કિંમત ૦૪૦૫

પ્રકાશક ઓશી આશીવાળો

વર્ગિક ૨ - ૨

ગાંડીવ બાલોદ્યાન-પાળ

૩૩

ખોટી ખોટી વાતો

નટવર વીમાવાળા

પ્રકાશક ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત.

મુદ્રક: પ્રકાશક
નટવર વીમાવાળા
ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર વતી—
ગાંડીવ મુદ્રણાલય
હવાડિયો ચકલો.

સર્વ હક પ્રકાશક
સંસ્થાને સ્વાધીન

આવૃત્તિ ત્રીજી
સં. ૧૯૯૫
સને ૧૯૩૯
કિંમત: ૦-૪-૦

ઉ પ હા ર

ચિં _____ ને

_____ તરફથી

સપ્રેમ બેટ

તા. _____

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

મરણી કુમાર

એ
ક હતો રાજા. તેને એક રાણી. એક જ
રાણી, હોં ! સાત નહિ; પણ તેને કંઈ છેયું
છોકરું ન મળે.

એક દહાડો રાણી ખાગમાં ફરતી'તી. તરસ
ખૂબ લાગી. સાથે નોકર નફર તો હોય જ ને !
એક દાસીને હુકમ કર્યો કે પાણી લઈ આવ.

દાસી તો ગઈ દોડતી. ખાગમાં જ કુવારો
હતો. ઘડો ભરીને પાણી લાવી.

ઘડો લાવીને રાણીજી સામે મૂક્યો. એક

પ્યાલું લાવી. પ્યાલામાં પાણી રેડવા માંડ્યું. પાણી રેડતાં રેડતાં તો ભપ્પ કરીને એક નાનકડું માછલું ઘડામાંથી કૂદી પ્યાલામાં પડ્યું !

રાણીને તો ગમ્મત પડી. દાસીને હસતાં હસતાં કહે: મેર અલિ ! તું તે મને પાણી પાઘશ કે માછલું ?

દાસી તો ગભરાઈ ગઈ, શરમાઈ ગઈ. પછી બોલી: માફ કરો રાણીજી, હું બીજું પ્યાલું લાવું.

રાણીજી કહે: જા, લાવ. પણ આ માછલું જીવતું છે, તે છો જીવતું રહ્યું. આપણે એને એક કાચની બરણીમાં રાખીશું. દાણોદુધી નાંખીશું. છો બિચારું ખાઈપીને લહેર કરતું.

પછી તો રાણીએ એ માછલાને સારી પેઠે પાળ્યું. બિચારીને છેયાં તો હતાં નહિ; આ એક રમકડું મળ્યું. રાણી તો માછલાને હુલાવે ને કુલાવે; ખવડાવે ને પીવડાવે. રાણીને તો માછલા પર પ્રેમ લાગ્યો. રાજા તો રાણીની મશકરી કરે કે: વાહ રાણીજી, વાહ ! તમે તો ઠીક ધંધો

શેઠ્યા ને !

પછી તો રાજાએ માછલાનું નામ મચ્છલ-
કુમાર પાડ્યું. મરકરીમાં સ્તો. પણ રાજા નામ
પાડે એટલે શું ? સૌ એ જ નામે બોલાવવા
લાગ્યાં. રાણી પણ એ નામે બોલાવવા લાગી.
મચ્છલકુંવરનાં તો માન વધી ગયાં જો !

પણ થોડા દિન ગયા ત્યાં તો મચ્છલકુંવર
બહુ મોટા થઈ ગયા. ખરણીમાં માય નહિ.
રાણીજી કહે: હવે આ વાસણ બદલવું જોઈશે.
પછી તો કુંવરને એક રૂપાકુંડી (ત્રાંબાકુંડી
નહિ) માં મૂક્યા.

મચ્છલકુંવર તો ખાય છે, પીએ છે, રાણી
સાથે રમે છે ને ગેલ કરે છે. ધીમે ધીમે મોટા
થાય છે.

થોડા દહાડા ગયા ત્યાં તો મચ્છલકુંવરને
રૂપાકુંડી થ નાની પડવા લાગી તો !

રાણીજીએ તો એક મોટું તપેલું કરાવ્યું.
રૂપાણું તપેલું, ખાત તો એવી સરસ પાઉલી !

કુંવરે તેમાં વાસો કર્યો.

મચ્છલકુંવર તો તપેલામાં નાચે ને કૂદે, ગેલ કરે, મઝા કરે. પાછા ધીમે ધીમે મોટા તો થતા જ જાય છે ને ! પછી તો તપેલું ય નાનું પડવા લાગ્યું.

રાણી કહે: આ તો ભાઈ કોઈ જખરો મચ્છલકુંવર દેખું ! હવે તો એને માટે મોટું તળાવ જ બેઘશે તો.

મહેલના બાગમાં કુંડ હતો. મોટો કુંડ હતો, રૂપાળો હતો. રાણીએ તે સાફસુફ કરાવ્યો. ચોકખું નવું પાણી રેડાવ્યું. મચ્છલકુંવરની ત્યાં પધરામણી કરી.

રાણીજી તો રોજ સવારે ત્યાં ખવડાવવા જાય. મચ્છલકુંવરને ભાત ખવડાવે, સાકરિયા ચણા નાંખે, વરીયાળી દાણા નાંખે, કંઈ કંઈ નાંખે.

એક દહાડો તો કૌતુક થયું. રાણી દાણા નાંખે છે, ત્યાં તો મચ્છલકુંવરને વાચા આવી. તે કહે કે: રાણીમા, રાણીમા, મને તો એકલા

ગમતું નથી. તમે મહેલમાં ને હું તો અહીં.

ઓ બાપરે! આ માછલું તો જખડું નીકળ્યું ને ?—રાણીજી તો આભાંજ થઇ ગયાં. માછલાં તે વળી બોલતાં હશે ?

પછી તો રાણીજી કહે: શું કરું ત્યારે, દીકરા ? તું કહે તેમ કરીએ.

મા, મને પરણાવો. મારે માટે વહુ આણો.

રાણી સમજ્યાં કે કહેા ના કહેા પણ આ માછલું ચમત્કારી છે. નહિ તો આવું ન બોલે. જોઈએ તો ખરા, એનો ચમત્કાર શું છે ?

રાણી કહે: વારૂ બેટા, હું તપાસ કરું છું. તું તારે નિરાંત રાખ.

પછી તો રાણીએ ઢંઢેરો પીટાવ્યા. ગામમાં શેરીએ શેરીએ ને આસપાસ બધે દાંડીઆઓ ફરી વળ્યા. મરછલકુંવરને માટે કન્યા જોઈએ છે. મરછલકુંવરની સાથે જે પોતાની દીકરી પરણાવે તેને હજાર મહોર મળશે.

પણ લોકો તો બબડવા લાગ્યા: હાય, હાય !

આ રાણી શું કરવા બેઠી છે ! ગાંડી થઈ ગઈ કે શું ? વળી કોઈ માછલાં સાથે તે પરણતું હશે ? કે વળી કોઈ પોતાની દીકરી પરણાવતું હશે ? રાણીનું લાડકું હોય તેમાં શું થઈ ગયું ?

ગામમાંથી કોઈએ હા જ ન પાડી ને ! માછલા સાથે તે કોણ દીકરી પરણાવે ?

પછી તો ગામેગામ માણસો દોડાવ્યા. ખૂબ ભટકાવ્યાં. હજારને બદલે દશ હજાર સોનામહોર આપવી કરી. પણ લોકોમાં તો ગપ ફેલાઈ કે માછલું વહુને ખાઈ જ જશે. કોણ દીકરી પરણાવે ?

છેવટે એક બાઈ નીકળી. તેને સાવકી દીકરી હતી. દીકરી બારે રૂપાળી. અદાર વીસ વરસની. પણ સાવકી મા પરણાવે જ નહિ. તેની પાસે પૈસા જ નહોતા ને.

રાણીના માણસે તેને લલચાવી. દશ હજાર સોનામહોર કંઈ કહેતાં થાય છે ? બાઈ તો પીગળી ગઈ. નક્કી થયું. દીકરીને માએ કહ્યું : કીકી, કીકી ! તારાં લગ્ન નક્કી કર્યાં છે. મચ્છલકુંવર

સાથે તને પરણાવવાની છે. જા, નાહીધોધને ચોકખી થા. પછી ગામ જવાનું છે.

કીકી તો ઘડો લધને નદીએ નાહવા ગધ. રસ્તે ચાલતાં તો તેની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં. માછલા સાથે પરણવાનું તે કોને ગમે ? પણ કરે શું ?

રડતી રડતી નદીએ નાહવા બેઠી. એકલી જ હતી. નદી પર ખીજું કોઈ નહોતું.

એ રડતી'તી, તે બેઠને એક માછલીએ નદી-માંથી ડોકું કાઢ્યું ને પૂછ્યું: કેમ રડે છે, બેટા ?

કીકીએ તો બધી વાત માંડીને કહી.

માછલી તો કહે: આહોહો ! એમાં રડે છે શાની ? ગભરાવાનું છે જ નહિ. જોને, તું ખુશીથી પરણી જજે. પછી જ્યારે તું મચ્છલ-કુંવરની પાસે જાય ત્યારે કુંવરને માથે સાત ટપલી મારજે. જોજે, કંઈ નવું જ કૌતક થશે.

કીકી તો અચંપો પામી. પણ મનમાં ધાર્યું: વાત ખરી હશે. નહિ તો માછલાં તે વળી

માણસ પેઠે બોલતાં હશે ?

કીકી તો ઘડો ભરીને ઘેર ગઇ. પછી રાણીના દૂત તેને પોતાની સાથે લઇ ગયા.

પછી તો રંગેચંગે ને પૂર ધામધૂમથી મચ્છલકુંવરનાં લગન થયાં. એક દોરો એક નાકેથી મચ્છલકુંવરને બાંધ્યો ને બીજે નાકેથી કીકીના હાથમાં આપ્યો. વાજાં વાગ્યાં દૂમદૂમ, ને લગન થઇ ગયાં.

રાત પડી. કીકી-મચ્છલરાણી તો તળાવકાંઠે બેઠી છે. કુંવર તેને બોલાવે છે કે તળાવમાં પડ; પણ તેની હિંમત ચાલતી નથી. એટલે તો કુંવર જ તરતો તરતો કાંઠે આવ્યો ને માથું ઊંચું કર્યું. વહુએ તો ટપાક ટપાક સાત ટપલા લગાવ્યા. સાતમે ટપલે તો ઝગઝગઝગ એવું અજવાળું થયું કે જાણે સૂરજ જ સામે ના ઊગ્યો હોય ! કીકીની આંખો મીંચાઇ ગઇ. થોડી વારે ઉઘાડીને જુએ છે, તો સામે એક કુંવર ઊભો છે. માછલુંબાછલું છે નહિ. એ તો એક

કુંવર જ હતો, તેને એક ડાકણે માછલું ખનાવેલો. મચ્છરાણી તો રૂપાળા ને હસમુખા કુંવરને જોઈ રાજરાજ થઈ ગઈ. પછી ખંને જણાં મહેલમાં રાણી પાસે ગયાં ને વાત કહી. રાજરાણીએ કુંવરને દીકરો કરીને જ રાખ્યો ને છેવટે રાજગાદી પણ આપી. પછી સૌએ ખાધું, પીધું ને મોજ કરી.

એ
ક હતો રાજ. તેને ત્રણ છોકરા. રાજ
ઘરડો થયો. એક દહાડો ત્રણેને બોલાવ્યા. કહ્યું:
ભુઓ દીકરાઓ ! તમે છો ત્રણ ને ગાદી છે
એક. હું હવે ઘરડો થયો. તમારા ત્રણમાંથી
એકને ગાદી મળે. પણ કોને આપવી તે મને
નથી સમજતું. તમે ત્રણે બલા છો. ત્રણે ડાહ્યા
છો. મારે કરવું શું ?

એટલે મેં નવી રીત શોધી છે. તમે એક
કામ કરો. ત્રણે જણ પરદેશ ખેડવા આજે ની-

કળી પડો. એક વરસ બરાબર ફરો. છેક છેલ્લે દહાડે પાછા આવો.

આવતે વરસે આ દહાડે ત્રણે ભાઈઓ પાછા ફરે. સૌ એકેક ઉમદા ઘોડો લેતા આવે. સૌમાં જેનો ઘોડો સરસ હશે તે મારા પછી રાજ થશે.

કુમારો કહે: વાડ, જી. ત્રણે કુંવરો તો ઘેર ગયા. માને પગે લાગ્યા. ગુરૂને પગે લાગ્યા. કાકાને પગે લાગ્યા. સૌ ઘરડાંને પ્રણામ કરી ત્રણે ભાઈ તો સાથે નીકળ્યા.

જતાં જતાં એક ઠેકાણે ત્રણ રસ્તા ભેગા થતા હતા. ત્યાં કુંવરો આવી લાગ્યા. ત્યાંથી ત્રણે છૂટા પડ્યા.

શહેર તરફ જતો હતો એ રસ્તે મોટો ભાઈ ગયો.

દરિયા તરફ જતો હતો એ રસ્તે વચ્ચો ગયો.

જંગલ તરફ જતો હતો તે રસ્તે નાનડો ગયો.

(૨)

નાનડો તો જંગલમાં પેઠા ને ચાલ્યો ચાલ્યો

જય છે. એમ કરતાં રાત પડી. વનમાં તો અંધારું
ઘેર. વાઘ ગરજે ને સિંહ ઘેરે. શિયાળવાંની
ચીસ સંભળાય. પવનના સુસવાટા આવે. વન
તો એવું બિહામણું કે ન પૂછો વાત.

નાનડાને થયું : હું તો રસ્તો ભૂલ્યો, કે શું ?
તો યે તે ધીરે ધીરે ચાલ્યો જય છે. એ તો બહા-
દુર હતો ને ! એ બીએ શાનો ?

તો યે જતાં જતાં દૂરથી એક દીવો દેખાયો.
એટલે એણે ‘હાઆઆશ’ કરીને એક દમ મૂક્યો.

પછી ગયો દીવાને અજવાળે અજવાળે. જુએ
છે તો મસ મોટો મહેલ છે. ઘણી ઘણી બારી
છે. એક બારીમાંથી દીવો ઝખઝખઝખકે છે.

મહેલનો દરવાજો પણ બહુ મોટો. દરવાજે
એક રણશિંગું લટકે. નાનડાએ તો શિંગડામાં
કુંક મારીને અવાજ કર્યો. અવાજ સાથે બદ્
દમને બારણાં ઊઘડયાં જ છે ને !

કુંવરબાઈ તો અંદર પેઠા ! પણ મહેલ તો
ખાલીખમ ! ચોરડેચોરડા જોઈએ તેટલા, પણ

ઝોરડામાં નહિ માણસ કે નહિ જનવર. કુંવરના તો અચંબાનો પાર નહિ.

એમ કરતાં કરતાં એક મોટે ઝોરડે એ આવ્યો. ઝોરડામાં એક સિંહાસન હતું. તે પર બીજું તો કોઈ નહિ, પણ એક ઘોળી બિલાડી બેઠેલી.

કુંવર ખારણે પહોંચતાં જ બિલ્લીબાઈ બોલ્યાં : આવ રે કુંવર આવ ! દૂરદૂરથી આવ્યો છે, થાક્યો-પાક્યો થયો છે. હાથ ધો, મોં ધો, પાણી પીને ઠંડો થા. ખાવાનું તૈયાર છે.

કુંવરને નવાઈ લાગી. બિલ્લીબાઈ તે બોલતાં હશે ? ત્યારે આ કેમ બોલે ? પણ તેને તો કકડીને ભૂખ લાગેલી, એટલે બીજો વિચાર પછી થશે, એમ કરી હાથ મોં ધોયાં. બિલાડી કહે : ચાલો હવે.

ખંને જણ રસોડે ગયા. શું એ રસોડાનો ઠાઠ ! સોનાના થાળા ને રૂપાના વાડકા. બાણું પીરસેલું તૈયાર, શિખંડ ને લાડુ ને ખરફી ને પેંડા, ભજ્યાં બધી જાતનાં. શાકમાં ભીંડા ને

કારેલાં, વેંગણ ને વળી તુરિયાં. કુંવરબાઈ તો પેટ ભરીને જમ્યા. ખૂબ ખાધું. રસોઈ પણ એવી કે જણે ખાધા જ કરીએ.

જેમ એ ખાતો જાય તેમ પાછું પીરસાતું જાય. કોણ પીરસે તે તો દેખાય નહિ. બાણામાં વધે એ વાત ખરી. જે કંઈ જોઈએ તે ખિલાડીએ મોંમાંથી ખોલવાની જ વાર. ખોલતાં જ દોડતું દોડતું આવીને હાજર થાય.

ખાઈ રહ્યા એટલે જળનો ઘડો આવ્યો, સાણુ આવ્યો, ટુવાત્ર આવ્યો. મોં ધોયું ને હાથ ધોયા, ત્યાં તો સોનાની ડબ્બીમાં સુંદર પાન ભિડતું આવીને તૈયાર !

કુંવર તો થાકેલો બહુ. ખિલ્લીખાઈ તેને લઈ ગયાં, સૂવાને ઓરડે. સવામણ રૂની તળાઈમાં બાઈ તો સૂવા પડ્યા. આંખ મીંચતાંમાં ઉંઘી ગયા.

સવારે જાગ્યા. ખિલ્લીખાઈ કહે: ચાલો નાસ્તો ખાવા. નાસ્તો ખાવો. પછી કહે: આખો મહેલ જુઓ. મહેલ જોઈ જોઈ રાજ થયા. એટલે

ખિલ્લીબાઈ કહે: ત્યારે કુંવર, તમે અહીંજ રહોને, થોડા દહાડા.

આવું મળનું રહેવાનું. કોને ન ગમે? નાનકડા બાઈ તો રહી પડ્યા.

(૩)

એમ કરતાં કરતાં મહિનો ગયો, બે મહિના ગયા, ત્રણ મહિના ગયા. એક દહાડો કુમાર ખિલ્લીબાઈને કહે: હવે તો હું જઈશ. ખડુ રહ્યો.

ખિલાડી પૂછે: કેમ વારૂ, ક્યાં જવું છે ?

બાઈએ તો બધી વાત કહી. ઘોડો શોધી મારે ઘેર જવાનું છે. ઘોડો પણ મળતો જોઈએ.

ખિલાડી કહે: ખસ એજ ને ? આહોહોહો ! મને કશું તો આજે ને ? તમે તમારે રહો નિરાંતે. ઘોડો મારે આપવો. છેલ્લે દહાડે તે પર બેસી જાએને તમારે ઘેર.

નાનકાબાઈને તો મઝા પડી. આવું ખાવા-પીવાનું ને રહેવાસૂવાનું. ને વળી ફૂક્કડ ઘોડો આપતો મળે. કાણ ના કહે ? ચાલોને બાઈ,

રહી પડો અહીંઆ.

બાધ તો ત્યાં રહ્યા ને મઝા કરવા લાગ્યા.

(૪)

એમ કરતાં વરસ પૂરું થવા આવ્યું. એક
બે દહાડાજ રહ્યા.

એટલે કુંવર કહે:

બિલ્લીબાધ, બિલ્લીબાધ, મારો ઘોડો આણો.

ઘોડો લધને ઘેર જાઉં

ઘેર જધને રાજ થાઉં

રાજ થધને રાજ કરું

પ્રજનાં સૌ દુઃખ હરું

ત્યારે બિલ્લીબાધ કહે: બલે, બલે, બલે.

ચાલો તબેલે.

મહેલની પાછળ તબેલો હતો. તબેલે ગયા.
કુંવરે દરવાજો ખોલ્યો. જોતાં જ સડક થઈ ગયો !
આહાહા ! કેવો સુંદર ઘોડો ! જાણે રૂપાથી મહેલો
દહ ન હોય ! એવો સુંદર, ઘોળો, મજબૂત,
દુખાવડો ઘોડો ત્યાં ઊભો હતો. જાણે એની

વાટ ન જોતો હોય !

કુંવરે તો મિલકીબાધને પ્રણામ કર્યા. ઉપકાર માન્યો. મારી છત્રંગ ને બેઠો ઘોડા પર.

ઘોડો તો પવનવેગે ધૂટ્યો જ છેને !

(૫)

જેતજેતાંમાં તો નાનડો કુંવર ઘેર આવીને ઊભો. ત્યાં તો બીજી બાબુથી પેલા બે કુંવરો પણ આવ્યા. એકે આણેલો ખૂબ સરસ બદામી ઘોડો. ને બીજાનો ઘોડો કાળો મેંશ જેવો, પણ ચકચકતો ને કદાવર; તે પણ સરસ હતો.

રાજજીએ તો ત્રણે ઘોડા જોયા. મેં જોયાં. આંખ જોઈ. ખોંખારો જોયો. ઘોડા તો બધા જણે એક એકથી સરસ. તોયે રાજને ઘોળો રંગ પસંદ પડ્યો.

પણ રાજજી તો ન્યાયી હતા ને ? બોલ્યાઃ જુઓ બેટાઓ, ઘોળો ઘોડો મને સૌથી પસંદ છે. પણ બધા ઘોડા સરખેસરખા છે. માટે ઉપડો પાછા સફરે. ફરી આવો એક વરસ. ને સર-

સમાં સરસ, નાનામાં નાનું, બચુકલું એક કુરકુરિયું લાવો.

બાપાજીની આજ્ઞા. દીકરા બધા ડાહ્યા, ત્રણ જણા તો ચાર દહાડા રહી ફરી ઊપડયા. દરેક જણ પોતપોતાને ઘોડે બેઠા.

(૬)

આપણો નાનકડો કુંવર તો બીજે શાનો બચ ? પહોંચ્યો બિલ્લીબાઈને મહેલે. બિલ્લીબાઈ તો એને જોઈ ખૂશ ખૂશ થયાં. બધી વાત સાંભળી. પછી કહ્યું : આહો, એમાં શું ? તમે તમારે વરસ બધું અહીં રહો. જવાનો વખત થાય ત્યારે હું નાનકડું કુરકુરિયું આપીશ.

કુંવરબાઈ તો રાજ થયા ને રહી પડયા.

વરસ પૂરું થયું એટલે બિલ્લીબાઈએ તો કુંવરને એક બદામ આપી. મોટી બદામ. ખાસ્સી જમરૂબ જેવડી. પછી કહે : આને ભાંગજે એટલે તમારું મનમાન્યું મળશે.

કુંવર ઘેર પહોંચ્યો. પેલા બે બાઈ તો

આવેલા જ હતા. ખંને પાસે એકએક કુરકુરિયું.
નાનકડાને જોઈ ખંને બોલ્યા: કેમ, તું કુરકુ-
રિયું નથી લાવ્યો?

કુંવરે તો ગજવામાંથી બદામ કાઢી. ફૂ-
દધને અફાળી જમીન પર. એટલે હૂપહૂપ કરતું
બસતું, લીંબુ જેવડું કુરકુરિયું મહીંથી ની-
કળ્યુંજ છે ને!

રાજજીએ ત્રણે કુરકુરિયાં જોયાં. નાનડાતું
તેમને પસંદ પડ્યું. તો યે બોલ્યા: હવે ચાલો,
એક ત્રીજી વાર જઈ આવો. દુનિયાની સૌથી
રૂપાળી છોકરીને લઈ આવો. જો, જે સૌથી
સરસ લાવશે, તેને ગાદી મળશે.

(૭)

ત્રણે કુંવર ઘોડે બેસીને પાછા ઊપડ્યા.
નાનો કુંવર પાછો બિલ્લીમહુલે ગયો. બિલ્લી-
બાઈને વાત કરી. પાછાં બિલ્લીબાઈ કહે: આહો,
એમાં શું? તમે તમારે અહીં રહો. વરસની
આખરે તમારું કામ થઈ જશે.

વરસ પૂરું થયું. કુંવરે વાત કરી. બિલાડી-
બાઈ કહે: કુંવર! એક કામ કરો. પેત્રી તત્તવાર
પડી છે. તે લો. માઈં ડાકું કાપો ને મારી
પૂછડી કાપો. તમને જોઈશે તે મળી રહેશે.

કુંવર તો ચમકી ગયો. બાલ્યો: નારે બાઈ,
એવું તે થાય? તારો તો મારા પર કેટકેટલો
ઉપકાર છે. બિલ્લી છે તેમાં શું? મને તારા
પર બહુ હેત છે. તારું તે ડાકું કપાય! અરે,
તને કાંટો વાગે તોય મને રડવું આવે.

પણ બિલ્લી તો એની પુઠેજ પડી. બસ
કાપો, કાપો, કાપો, કાપો. માઈં ડાકું પૂછડું
કાપો. છેવટે કહે: કાપી તો જુઓ. એમાં કંઈ
નુકસાન નથી.

(૮)

આખરે કુંવરને લાગ્યું કે આમાં કાંઈ ભેદ
છે. નહિ તો વળી કોઈને મરવાનું મન થાય?
કુંવરે તો તત્તવાર લઈને બિલ્લીબાઈનાં પૂછડી ને
માથું કાપી નાખ્યાં. ત્યાં તો બિલ્લી મટીને

તે એક સુંદર બાળા જ બની રહી તો !

સુંદર પણ કેવી ? ચાંદા જેવી ગોરી ! રૂ
જેવી નાનુક ! ફૂલ જેવી હસતી !

જાણે કોઈ રાજની કુંવરીસ્તો.

કુંવરી બોલી : કુંવર, મને તો એક ઘરડા
જાદુગરે બિલ્લી બનાવેલી. તમારે
હાથે હું પાછી માણસ થઈ. ફરમાવો,
તમારી સેવામાં હાજર છું.

કુંવર તો જાણે હરખે ઘેસો બન્યો !

પછી બંને જાણુ રાજ પાસે ગયાં. બીજા બે ભાઈઓ પણ એકેક બાળા લાવેલા. પણ કયાં આપણી બિલાડકુંવરી, ને કયાં એ છોકરીઓ ?

રાજાજી બોલ્યા: નાનડા ! દર વખતે સૌથી સારી વસ્તુ તુંજ લાવ્યો છે. માટે તું ગાદી પર બેસ.

નાનો કુંવર કહે: ના બાપાજી. મારે એકલાને ગાદી ના બેઠવ્યે. અમે ત્રણે જાણુ રાજ કરીશું. ત્યારે બાપાજી બોલ્યા: ભલે, એમ રાખજો. પછી બધાંએ ખાધું, પીધું ને મજા કરી.

અ
સલના જમાનાની વાત છે. ખોટી ખોટી
વાત છે. કોઈએ બનાવી કાઢેલી. પણ છે ગમ્મતની.

એક હતો બ્રાહ્મણ. ગરીબ બહુ. ધરમાં માત્ર
તે, તેની વહુ અને એક દીકરો. પણ આઠલાનું
ગુજરાન કરવા જોડેલી ય આવક ન મળે.

ભાઈસાહેબ બણેલા તો બહુ. પૂરા પંડિત.
શાસ્ત્રપોથીમાં તો પહેલો નંબર. ગીતાપુરાણમાં
ઉસ્તાદ. પણ પૈસા કમાતાં જ ન આવડે. ભીખ
માંગવા નીકળાય જ નહિ ને !

એક દહાડો ધરમાં સૂતેલો. સૂતો સૂતો

મનમાં વિચારે છે: બલા ભગવાન, માફ નસીબ
આવું કેવું ! ઘરમાં હાંલેહાંલાં કુસ્તી કરે !
ખાવાપીવાના સાંસા ! સંસાર કેમ ચાલશે ?

સૂતાં સૂતાં ઉપર નજર ગઈ તો છાપરા-
માંથી મેંશવાળું એક જાળું લટકતું જોયું. પ્રાણજી
સૂતો સૂતો વિચાર કરતો હતો ત્યાં તો એ જાળું
તૂટીને પડ્યું જમીન પર. જમીન પર પડતાં જ
તેનો સાપ થઈ ગયો. ત્યાં જ એ બાઈની વહુ ને
દીકરો સૂતેલાં. સાપ ખંનેને કરડ્યો. સખત કર-
ડ્યો. અને ઘરની બહાર ચાલ્યો ગયો !

પ્રાણજી તો આ જોઈને સડક જ થઈ ગયો.

આ તે શું જાદુ ?

પછી વહુ ને છોકરો તો મરી ગયાં. હવે
શું કરવું ? પોક મૂકીને રડવું ? શા માટે ?
જીવતાં હતાં ત્યારે તો ખવડાવવું ભારે પડતું.
ને રડવાથી શું વળે ?

(૨)

બાઈ તો એમ વિચારી ઘરની બહાર નીક-

જ્યા ને ગયા સાપની પાછળ પાછળ. આ જાદુઈ સાપ બીજા શું વેશ બજાવે છે તે તો જોઈએ !

આગળ સાપ ને પાછળ પ્રાક્ષણ. બંને ચાલ્યા ચાલ્યા જાય છે. એવામાં એક ખેતર આવ્યું. સાપ ખેતરમાં પેઠા. પ્રાક્ષણ પણ પાછળ પાછળ ગયો. ખેતરમાં એક બકડું ચરે. તેને ઝાડ સાથે બાંધેલું. સાપ તો ફટ દધને સાંઢ બન્યો. બકરાના પેટમાં શીંગડાં ખોસી દીધાં. બકરો બેં બેં કરતો લોહીલૂહાણ થઈ પડ્યો ને મરી ગયો ! પંડિતજી તો ડઘાધને જોઈ જ રહ્યા !

સાંઢ પાછો સાપ થયો ને આગળ ચાલ્યો. થોડે દૂર એક જૂનું પુરાણું દહેરું હતું. દહેરામાં એક મહાંત રહે. તેની પાસે એક હાથી હતો. સાપ તો જાંઘને હાથીને કરડ્યો. હાથી મુડદું થઈને પડ્યો. પંડિતજી આ બધું જોયા જ કરે છે !

(૩)

પાછા ચાલ્યા ચાલ્યા જાય છે. આગળ સાપ ને પાછળ પંડિતજી.

થોડે દૂર ગયા કે બીજું ખેતર આવ્યું. તેની વાડ ન્હી ગઇ હતી. ખેડૂત વાડ સમી કરે. થોડે દૂર ખેડૂતનો છોકરો રમે છે.

બપોર થયા છે. ખેડૂતની વહુ રોટલા ભાત લઈને વાડને નાકે આવી છે. નાકે આવીને દીકરાને બૂમ પાડે છે: લખુડિયા, ઓ લખુડિયા....

લખુડિયો દોડતો દોડતો મા તરફ ગયો. ત્યાં તો પેલો સાપ કાળો વીંછુ થઈને તેને પગે ડંખ્યો. છોકરો “ઓ બાપરે” કરતો પડ્યો. જોત-જોતાંમાં તેના રામરમી ગયા. ખેડૂતને કણબણ રડવા બેઠાં. હસતાં મોઢે ચોધાર આંસુ આવ્યાં. પંડિતની આંખમાંથી પણ ડબડબ આંસુ પડ્યાં.

(૪)

ત્યાં વીંછુ પાછો સાપ થઈને આગળ આગળ ચાલ્યો જાય જ છે. એમ ને એમ એણે બીજા પણ બે જીવ લીધા.

ત્યાંથી થોડે દૂર જતાંજ સાપ બની ગયો ધરડો બ્રાહ્મણ.

ધરડો પ્રાક્ષણ ચાલ્યો જાય છે. પાછળ આપણા પંડિતભાઈ છે. એમ કરતાં કરતાં પંડિતે તેને પકડી પાડ્યો.

પાસે જઈને હાથ જોડીને ઊભો રહ્યો. ધરડો પ્રાક્ષણ પણ ઊભો રહ્યો ને પૂછ્યું: કેમ, શું છે ?

મહારાજ, આપ કોણ છો ?

ડાસો કહે: તારે જાણીને શું કામ છે ?

પંડિત કહે: મહારાજ કહોને. મારે કામ છે.

ડાસો કહે: તું મારી પાછળ પાછળ તો આવે છે. હજુ ના સમજ્યો, હું કોણ છું તે ?

મહારાજ, મને જણાવો.

હું કાળ છું. મૃત્યુ છું. જમદેવ છું. તેં જોયું ને ?

પંડિત કહે: બલે, મહારાજ, પણ એક વાત તો મને કહો. મારું મરણ શાથી છે ?

ડાસો કહે: તે કંઈ કહેવાય નહિ.

પણ પંડિતજી તો ખૂબ જ વળગ્યા. ડાસાને આગળ જવા જ ન દે ને ! છેવટે ડાસો કહ્યું:

હું તને કહું તો ખરો. પણ તું કોઈને તે વાત કરશે તો મરી જ જશે.

પંડિતજી કહે: વાર, નહિ કહું. કોઈને નહિ કહું.

આમ સોગંદ ખાધા એટલે ડાસો બાલ્યા: તને મગર ગળી જશે.

એટલું બોલી ડાસો તો ક્યાં જતો રહ્યો તે જણાયું જ નહિ. ગેબ થઈ ગયો !

(૫)

પોતાનું મોત કેમ થશે તે જાણવાથી પંડિતજીએ એક વિચાર કીધો. મગરવાળે થાનકે જવું જ નહિ. તળાવે નહિ, નદીએ નહિ, સરોવરે નહિ. કદિ ત્યાં જઈ જ નહિ, તો મગર મને ક્યાંથી ગળવાનો ? મગર કંઈ પાણી બહાર થોડો જ હોય ? ને પાણીની પાસે જ ન જવું તો !

પંડિતજીએ તો આવો વિચાર કીધો ને આગળ ચાલ્યા.

થોડે દૂર, જ્યાં તો એક શહેર આવ્યું.

એક બલો રાજ ત્યાં રાજ કરે. પંડિત તેને મહેલે ગયો. રાજએ તેને રહેવાખાવાનો ખંદો-ખસ્ત કરી આપ્યો.

બધી વાત થઈ એટલે મહારાજ કહે: રાજજી, મારે એક વાતનો નીમ છે.

શું નીમ છે બાધ?

હું કદિ નદીએ નીં હતો નથી. નહિ નદી, નહિ તળાવ, નહિ સરોવર. હું નાહવાધોવાનું ઘેર જ રાખીશ.

અસલના વખતમાં તો ગામને પાધર નદી હોય, તો બધા ત્યાં જ ન્હાય. પાણી કોણ ઘેર ઊનું કરે?

રાજ જોલ્યો: એવો તે નીમ હોય? લોકો તો બધા જ નદીએ ન્હાય છે. બીવા જેવું કંઈ નથી.

ના, માફ કરજો. પણ હું ઘર બહાર નહિ ન્હાઉં. કૂવાને પાણીએ ન્હાઈશ.

રાજ સહેજ હસ્યો. પછી જોલ્યો: વાફ, ઠીક.

તેમ તો તેમ. એમાં માફ શું જાય ?

પંડિતજી તો ત્યાં રહ્યા.

૬

હવે આ રાજાને પેટે છોકરું ના મળે.
રાજા!ણી એ વાતનો વિચાર કરી બહુ દુઃખી
થતાં.

પણ આ પંડિતજી પધાર્યા ત્યારથી તો
બધો ફેરફાર થઇ ગયો. તે રોજ પૂજા કરે છે, પાઠ
કરે છે, પોથી વાંચે છે. રાણીને આશિષ દે છે.
રાણીને તો આશિષ ફૂળી. થોડે દહાડે છોકરો થયો.

પછી શહેરમાં ખૂબ ધામધૂમ થઇ રહી.
રાજાએ પંડિતજીને કહ્યું: મહારાજ, આ છોક-
રાને બણાવવાનું તમારે.

મહારાજ કહે: વાફ.

એમ કરતાં કરતાં છોકરો મોટો થયો. છોકરો
તો મોંઘા મૂલનો. બારે લાડકવાયો. રાણીને પણ
વહાલો ને રાજાને પણ પ્યારો. ને આપણા પંડિત
બાઈનેય તેના પર હેત તો ઘણુંજ હાય ને !

(૭)

સાત વરસનો થયો. એટલે જનોઈ દેવાનું થયું. દહાડો નક્કી થયો. મોટી ધામધૂમ શરૂ થઈ. છોકરાને નવડાવી ઘોવડાવી જનોઈ દેવાની. જનોઈમાં તો નહીંએ જ નાહવાનું હોય.

પણ પંડિતજીએ તો ના પાડી. તમે બધા એને નવડાવી લાવો. હું આવવાનો નથી. મારે નીમ છે.

રાજા કહે: કેમ મહારાજ, તમને ખીક શાની છે ?

મહારાજ કહે: હું મગરથી ખીઉં છું.

ઓહોહો, ત્યારે એમ કહો ને ! આ નહીંમાં કોઈ મગર જ નથી. નાની નહીં છે. તમે તમારે ખુશીથી જાઓ. બેચાર ડગલાં પાણીમાં જાઓ. વધારે જતા જ ના. પણ ગુરૂ વગર કંઈ ચાલે ? નવડાવે તો ગુરૂ જ ને ?

પણ તો યે બ્રાહ્મણબાઈ ન માને. ત્યારે રાજા કહે: ચાલો ત્યારે, એક વાત કરો. તમે જાઓ.

પણ સાથે હું સો માણસ મોકલું છું. તે બધા તમારી આસપાસ ઊભા રહેશે. પછી શી મકદૂર કે મગર આવે ? તમે ફક્ત ચાર છ ડગલાં પાણીમાં જ જાને.

બાપાનું જોધને દીકરો વળગ્યો. કુંવર તો પાછો લાડકવાયો. ગુરૂ ન આવે તો તો હું નાહુંવું જ નહિ ને ! ઐવી એણે જીદ લીધી.

સો માણસ નદીમાં ઊતરીને પહેરો ધરે એ શરતે આખરે ગુરૂજી કબૂલ થયા. બધા નદીએ ગયા. કુંવર તૈયાર થયા. ગુરૂજી તૈયાર થયા. સો માણસથી વીંટળાઈને બંને નદીના પાણીમાં ઊતર્યાં.

પણ કુંવરને તો પાણીમાં નાહવાનું બહુ ગમે. તેણે તો પાણીમાં કૂદાકૂદ કરી મૂકી. નાચે, કૂદે ને ગેલમાં ગુરૂને છાલકો મારે. એમ કૂદતો જાય ને માણીમાં આગળ વધતો જાય. ગુરૂ કહે : બસ. કુંવર કહે : હવે બેજ ડગલાં. જરાક જ. કેસી ગમ્મત આવે ! એમ બીચો છો શું મારા બાપ !

આસપાસ સો માણસનું કુંડાળું છે. કુંવર

આગળ જાય છે ને ગુરૂને પણ ખેંચે છે. થોડે
ગયા. પાણી કમ્મર સુધી આવ્યું. કુંવરને ગળા
સુધી આવ્યું. ત્યાં તો બપ્પ દઢને કુંવર મટીને
મગર થયો. ગુરૂને લીધો ઝડપમાં ને ઉંડા પાણીમાં
જતો રહ્યો !

સો માણસો રડતા કૂટતા ઘેર ગયા ! કુંવર
કેવો ને વાત કેવી ?

એ

ક હતા કચરાભાઇ. નામ તો કંઈ બીજું જ હતું. ઘણું મજનું, હાં ! પણ સૌ કચરો કચરો કહીને જ બોલાવે. એટલે જાણે એ જ નામ પડી ગયું !

તેના ઘરમાં બે જ જણાં. તે ને તેની મા. બીજું કાંઈ નહિ. ઘરે પણ શાનું, ઝૂંપડીસ્તો. ગામને એક ખુણે ઝૂંપડીમાં બંને રહે.

મા થોડું સૂતર કાંતે, થોડું દળે. અડોશી-પડોશીનું કામ કરે. એમ કરીને સુખેદુઃખ પેટ ભરે.

ધીમે ધીમે આપણા કચરાભાઇ મોટા થયા. પંદર વરસના થયા. સત્તરના થયા. પણ કામ-

કાજ કંઈ કરે નહિ. દહાડો બધી રમી ખાય. કૂદે, નાચે ને રખડે. જે વાર પેટ ભરે, ને રાત પડે કે ઉંઘડી કાઢે. પણ કંઈ કમાય ખમાય નહિ.

માનો તો એકનો એક. લાડકો તો ખરો જ ને ! તોય રોજ ટોક ટોક કરે. કાંઈ તો કામ કર. કંઈ ધંધે તો વળગ. જે પૈસા કમાઈ તો લાવ. પણ કચરાભાઈ સાંભળે શાના ?

પછી એક દહાડો તો ડોશીમા ખિન્નઈ ગયાં : મેર રે અલ્યા ! આવો તે શું પાક્યો ! શેર ખાય છે, શેર પીએ છે ને પાશેર પણ ઘરમાં તો લાવ-તો નથી ! એ તે શું ? કાલે જ કામે. ન ગયો તો તને ભૂખે જ ઠોકાવા દઉં. ખાવા જ ન આપું ને ! લે, આ કહી દીધું.

માએ તો ડોળા રાતા રાતા કીધા. હોઠ પણ જાણે થર થર થથરે. ગુસ્સો તો જાણે એવો આવ્યો કે ન પૂછો વાત !

કચરાભાઈને લાગ્યું કે હવે તો વાત વાંઠી. હવે તો કંઈક કરવું જોઈએ. ચાલો ત્યારે ભાઈ,

જમએ નોકરીએ.

ખીજે દહાડે કચરાભાઈ તો કામ શોધવા ની-
કળ્યા. ચાલતાં ચાલતાં એક ખેતર આવ્યું. ખેડ-
ત હળ હાંકે. કચરો તેને કહે: ખેડૂતભાઈ, ખે-
ડૂતભાઈ ! મને કંઈ કામ સોંપીશ ? તું જે કહે
તે કરું. મને થોડી મજૂરી આપજે.

ખેડૂત કહે: વારૂ ભઈલા. આ જુવારના
સાંઠા કાપવાના છે. કાપી નાખ. સાંજે તને
ચાર સવાકા આપીશ.

કચરાભાઈ તો કામે વળગ્યા. કામ કર્યું.
સાંજ પડી કે ચાર પૈસા લીધા ને ચાલ્યા ઘર
તરફ.

આજે તો કચરાભાઈ હરખાય તો હરખાય !
હસાઈ હસાઈ જાય. પૈસા કમાયો, પૈસા કમાયો
એમ થયાં કરે. ને ભાઈ તો પેલા દોઢિયાં
ઉછાળતા ઉછાળતા ચાલે.

રસ્તે એક નાનો વહુજો આવે. તે પર ના-
નકડો પુલ. કચરાભાઈ તો ત્યાં પણ પૈસા

ઉછાળતા ઉછાળતા ચાલ્યા ! ત્યાં તો આવ્યો
પવનનો સપાટો ને પૈસા ગયા પાણીમાં !

પછી જોઈ લ્યો કચરાભાઇનું મોં !

ખિચારો તો વીલે મોઢે ઘેર આવ્યો. જાણે
આંખમાંથી હમણાં જ આંસુ નીકળી પડશે. માને
વાત કહી. મા કહે: મેર મુરખ ! પૈસા તે વળી
ઉછાળતાં ચલાય ? હવે જે મળે તે લુગડાને છેડે
ખાંધજે, સમજ્યો ? કચરો કહે: વારૂ મા. કાલે
તેમ કરીશ.

ખીજે દહાડે કામે ગયો. ગામનો દૂધવાળો
રસ્તે મળ્યો. તેની તખીયત ઠીક નહોતી. કચ-
રાને જોઈને કહે: કચરા, કચરા, મારું દૂધ વેચી
આવીશ ? મારા જીવને કરાર નથી. વેચી આવશે
તો તને ખશેર દૂધ દઈશ.

કચરો કહે: વારૂ ભાઈ.

સાંજ પડી કે નાની મટકીમાં ખશેર દૂધ
લીધું. ઘોતિયાને છેડે મટકી ખાંધી. માએ કહ્યું
હતું ને ? છેડો ખભે ઝૂલતો નાખ્યો. ને કચરા-

ભાઈ તો કૂદતા નાચતા ચાલી નીકળ્યા.

કૂદતા ચાલતાં તો મટકી વાંકી થઈ ગઈ ને દૂધ તો સરસર સરસર વહી ગયું.

કચરાભાઈ ઘેર જઈ જીએ તો દૂધ ન મળે. માથે કહ્યું: મેર મુરખ ! આમ તેલવાય ? વાસણ હોય તે તો માથે મૂકીને લાવીએ.

કચરો કહે: વારૂ માડી, કાલે તેમ કરીશ.

ત્રીજે દહાડે પાછો ત્યાં જ ગયો—દૂધવાળાને ત્યાં. દૂધ વેચી આપ્યું. બધું વેચાઈ ગયું. દૂધવાળે સાંજે મહેનત બદલે માખણ આપ્યું. પાંદડાની અંદર બાંધીને આપ્યું.

કચરાભાઈ માખણનું પડીકું માથે મેત્રી નીકળ્યા. ત્યાં તો તાપે તાપે—મુરખને તડકે માખણ ઓગળવા જ માંડ્યું ને ! માખણ તો રેલો થઈને માથે લાગ્યું, વાળે લાગ્યું, પીઠે થઈને પડી ગયું !

કચરાભાઈ તો રડતા રડતા ઘેર ગયા. મા કહે: મેર મુરખ ! માખણ હતું તો હાથમાં લાવવું તું ને ! કાલે એમ કરજે, સમજાશે ?

કચરાબાઈએ હા કહી.

પણ બીજે દહાડે કામ મળ્યું બઠિયારાને ત્યાં. બઠિયારા પાસે એક ખિલ્લી હતી. તે કહે: બાઈ કચરા ! તું આજે મારી રોટલીઓ શેકી દઈશ ? હું તને આ ખિલ્લી આપીશ.

કચરો કહે: વારૂ શેઠ.

સાંજ પડી એટલે કચરાબાઈ તો બે હાથ વડે ખિલ્લીના ટાંટિયા પકડીને નીકળ્યા. ઘર તરફ વળ્યા. પણ ખિલ્લીને તો દોરવાની હોય; કંઈ ટાંટીએ ઝાલવાની હોય ? ખિલ્લીબાઈએ તો કરી કુદાકુદ, કાઢ્યું જોર ને માર્યો ભુસ્કો. કચરાબાઈને તો બીકે બહુ લાગી-વખતે કરડશે. ખિલ્લીબાઈ ગયાં નાસી ને કચરાબાઈ ગયા ઘેર.

મા કહે: મેર મુરખ ! એને તો દોરી ખાંધીને ખેંચી લાવવાની હોય. કાલે એમ કરજે, સમજ્યો ? કચરાબાઈ સમજી ગયા.

પછીને દહાડે એ રહ્યો મિઠાઈવાળાને ત્યાં.

તેણે સાંજે ખરફીપેંડાનું મોટું જેવું પડીકું
 આપ્યું. કચરાબાઈએ તો પડીકાને ખાંધી દોરડી, ને
 ઘસડતા ઘસડતા ચાલ્યા. ઘસડાતાં ઘસડાતાં તે
 પડીકું ટકે? પડીકું ફાટી ગયું. ખરફીપેંડા બહાર
 નીકળ્યાં. પડયા રસ્તા પર; તે કૂતરા બિલાડાં
 ખાઈ ગયાં. કાગડા ચકલીઓએ ઉનાણી કરી. ને

કચરાભાઈ તો રડતા રડતા ઘેર ગયા.

મા કહે: મેર મુરખ ! એને તે એમ ઘસડાય ?
ખભે મૂકી આણુવું તું. કાલે એમ કરજે.

કચરાભાઈ કહે: હવે નહિ ભૂલું.

ખીજે દહાડે પાછા કામે નીકળ્યા. કામ ખો-
ળતા તળાવે ગયા. તળાવે જીવે છે તો કપડાંનો
એક ઢગલો છે. પાસે ઘોખી બેઠો છે. બેઠો બેઠો
રડે છે. કચરો પૂછે: કેમ બાઈ, રડે છે ?

પેલો કહે: રડું નહિ તો શું કરું ? હું રહ્યો
ઘરડો ખખ. છોકરો ગામ ગયો છે. આટલાં કપડાં
ઘોવાનાં છે. કાલે આપવા જ બેઠ્યે. મારાથી ઘો-
વાતાં નથી. જોર ક્યાંથી લાવું ? ને ધરાક કંઈ
વાયદા સાંભળે ?

કચરે તરત કહ્યું: આહોહો, તે લાવો ને,
હું ઘોઘ દઉં. પણ આપશો શું ?

પેલો કહે: બાઈ, પૈસા તો નથી. આ એક
ખોડો ગધેડો છે. તે બેઠ્યે તો આપું. મારે
સૌ થઈ રહેશે.

કચરો કહે: વાડ, તેમ તો તેમ.

કપડાં છબ્બખાવ્યાં. પાયા પાડયા. સફેદ ચત્રી જેવા કર્યાં. સાંજ પડી કે પેલા બાઈએ તો ખોડું ગધેડું આપ્યું.

મહાસુશીખતે કચરાબાઈએ તેને લુગડે દોરડે બાંધ્યું ને લીધું ખભા પર. ગધેડું તો કૂદવા લાગ્યું ને ભૂંકવા લાગ્યું. પણ કચરો કહે: આજે ન જવા દઉં. બહુ દહાડા માલ ગુમાવ્યો. આજે તો ઘેર લઈ જઈ માને સોંપું તો જ ખરો. એમ કરીને દુઃખેસુખે કચરાબાઈ તો બંને મધ્યો લઈને ચાલી નીકળ્યા.

x

x

x

હવે એ ગામમાં એક શેઠિયો રહે. ભારે તવંગર. વાડીવજીફા જમીનજગીરનો પાર નહિ. નોકરચાકર સિપાઇસપરાં—ભારે ઠાઠમાઠ !

પણ બાપડો દુઃખી બહુ. પેટે છોકરો નહિ. ફક્ત એક જ છોકરી તે યે મૂગી ને મૂજ. ન ખોલે કે ન હસે. શેઠજીએ તો વૈદ તેડાવેલા ને

હકીમ કરેલા. હજારો રૂપીઆ ખરચ્યા પણ ન થાય બોલતી કે ન થાય હસતી.

ખધા વૈદ કહે, કે કોઈ એને હસાવશે તો એ સાજી થશે. હસતી પણ થશે ને બોલતી પણ થશે.

એમ કરતાં તે તો મોટી થવા લાગી. શરીર સાફ. દેખાવે રૂપાળી, માં તો જાણે ચાંદા જેવું. પણ બોલે જ નહિ ને !

શેઠે બહુ બહુ ઉપાય કીધા. પણ છોકરી હસે નહિ. ખાસ્તી પંદર સોળ વરસની થઈ. પણ બોલવાની વાત નહિ. છેવટે શેઠે નક્કી કર્યું કે જે એને હસાવે તે જ એને પરણે ને મારી દોલત લે.

આ શેઠજીનું ઘર રસ્તામાં જ હતું. અને રસ્તેથી કચરાબાઈ તો ચાલ્યા ચાલ્યા જાય છે. ખભે મધેડું છે. ખોડું છે. તે કૂદે છે ને ભૂંકે છે. ભૂંકે છે ને કૂદે છે. પરસેવે ઝાખાઝાખ કચરાબાઈ પણ બોલે છે: આજે તો નહિ છોડું ખરચાજી ! ગમે તેટલું ભૂંક ને !

શેઠની દીકરી ઝડપે ઊભી હતી. અવરજવર જોતી હતી. ત્યાં તો કચરાભાઈ આવી લાગ્યા.

એટલે તેમને જોઈને મૂગી, મૂજ છોકરીને ખડખડ ખડખડ હસવું આવ્યું છે ને ! તેણે તો આવું કદીજ નહોતું જોયું. ગદ્દાભાઈને ઊંચક્યા છે, કચરાભાઈ ચાલે છે; ગદ્દાભાઈ પણ કૂદે છે ને કચરાભાઈ પણ કૂદે છે ! જાણે ગધેડિયો નાચ !

બાપા ! મમ્મત, બાપા મમ્મત !—કરતી ખડખડ હસતી તે તો અંદર દોડી. રોગ તેના સાંજે થઈ ગયો. શેઠની ખુશાલીનું તો પૂછવું જ શું ?

તેણે તો શરત મુજબ કચરાભાઈ સાથે દીકરી પરણાવી ને દોલત આપી.

કચરાભાઈ શેઠના જમાઈ થયા. પછી તો ખાધું પીધું ને લહેર કરી—કચરાએ, ને વળી એની ડાશીએ સુઢાંસ્તો !

ભજવવાં જેવાં-ભજવવાં સહેલાં
 ભજવાયલાં ને સફળ નીવડેલાં
 ભજવવાની સૂચનાઓ સાથે
 ભજવવાની છૂટ સાથે
 નાટિકાઓ—પ્રહસનો—એકપાત્રકો
 સંવાદો—સંવાટિકાઓ—નાટકોની

“ચાલો ભજવીએ” ગ્રંથમાળા

ભાગ	૧	લો	૦—૪-૦
ભાગ	૨	જો	૦-૧૦-૦
ભાગ	૩	જો	૦-૮-૦
ભાગ	૪	થો	૦-૧૨-૦
ભાગ	૫	મો	૦-૮-૦
ભાગ	૬	જો	૦-૮-૦
ભાગ	૭	મો	૦-૧૦-૦
ભાગ	૮	મો	૦-૮-૦
ભાગ	૯	મો	૦-૧૦-૦
ભાગ	૧૦	મો	૦-૪-૦
ભાગ	૧૧	મો	—૪-૦
ભાગ	૧૨	મો	-૧-૨-૦

આખો સટ રૂ ૭૫ માં ૮. ખ. જુદું

વાંચન સાહિત્ય તરીકે પણ
 આ નાટ્યપુસ્તકોનું મૂલ્ય ઓછું
 અંકાતું નથી, એ એની વિશિષ્ટતા છે.

ગાંડી વ

દરેક ધરમાં વસાવવા લાયક

ગાંડીવ કુમારમાળા

શૂરાતન અને પરાક્રમનું ઊગતી
પ્રજાને તેજસ્વી બનાવનાર
અત્યંત રસભર વાંચન

૧ ગોરીલાનો પ્રેમ	૦૧૧	
૨ પૂછડિયાના પ્રદેશમાં	૦૧૧	
૩ શિકારિકા-૧	૦૧૧	
૪ ગેબી સૃષ્ટિ-૧	}	૧૧૧
૫ " -૨		
૬ શિકારિકા -૨		૦૧૧
૭ ચાંદા પર ચઢાઈ		૦૧૧
૮ આકૃતે મર્દા		૧
૯ મોતના પંજમાં		૦૧૧
૧૦ ચીણુગારી		૦૧૧
૧૧ લલ્લુ		૦૧૧=
૧૨ સંકટની શોધમાં		૧૧=
૧૩ બેસીઆ સરદાર		૧૧૧
૧૪ માયાવી દેશ		૧૧

દરેક ગ્રંથ બહાર વેચે છે.

બાળ પંખા વાડિક

એનો પહેલો અંક જોઈ રવ. શ્રી ગિબુભાઈ આપોઆપ
 બોલી પડેલા: (૧-૮-૩૪) આ તો સૌ કરતાં
 ચડિયાતું છે. સૌ બાળપત્રોને એ જોઈ સુધરવું પડશે
 શ્રી ધનુલાલ સેવકલાલ દવે: (મેડિકલ ઓફિસર,
 વડોદરા) લખે છે: “ગાંડીવ પાશ્વિક પાથું જ શોક-
 પ્રિય થવા હિપરાંત જેને માટે તે પ્રસિદ્ધ થાય છે,
 તે શોકામાં-બાળકોમાં પ્રિય થયું છે.....છોકરાં
 રાહ જોયા કરે છે...વાંચવા માટે હરિકાષ ચાલે છે.”

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર :: સુરત

